

Fusió de la teoria del decreixement i la de bens comuns

Decreixement comunal o bens comuns decreixentistes

-Reformulant l'esquerra-

Introducció

Avui en dia, vivim una de les més fortes **crisi** del sistema capitalista. Més que crisi, podríem parlar de **canvi d'època**, en la qual les velles condicions materials de vida moriran i se'n crearan de noves. En conseqüència, nous paradigmes o d'altres ja existents que fins ara no tenien pes, agafaran potencia explicativa i es convertiran en una guia teòrica de cap a on canvia o cap a on ha de canviar el món.

Justament, l'objectiu d'aquest article científic és començar a treballar en la **fusió de dues línies de pensament** les quals, ja per si soles, tenen una gran potència explicativa. Aquestes són la **teoria del decreixement** i la de **bens comuns**. Parlem de fusió ja que, més que posar en relació aquestes dues línies de pensament, es té la intenció d'aportar evidències de que el decreixement ha d'ésser comunal, i que la conservació i producció respectuosa dels bens comuns només es pot donar plenament en el marc del decreixement. Per l'adequada cerca d'aquest objectiu, els **dos primers apartats** aniran dedicats a definir la teoria del decreixement i les línies de pensament sobre bens comuns, respectivament. A continuació, en un **tercer apartat** es farà la reflexió sobre la fusió dels dos enfocaments teòrics. Finalment es tancarà l'article amb unes **conclusions**. Recordem que el nostre objecte d'anàlisi són les relacions socials econòmiques i culturals que existeixen actualment al món **occidental**.

Decreixement

Si haguéssim de concretar qui és el pare del decreixement ho atribuiríem al matemàtic i economista **Nicholas Georgescu-Roegen** sobretot a partir del seu treball anomenat *The Entropy Law and the Economic Process*, del 1971. Així doncs, tot i que el decreixement entès com a teoria consolidada és molt jove, els seus antecedents no ho són tant. Si retrocedim al segle XIX ja trobem **autors anti-industrials**¹ dels quals el decreixement serà hereu. Després del simbòlic estudi de Nicholas Georgescu-Roegen, han estat més les aportacions que han anat reforçant les idees del decreixement, denunciant la exponencial destrucció dels ecosistemes i recursos naturals, i també l'increment de les desigualtats a nivell mundial².

Nodrint-se del creixent número de literatura tant formal com informal que sorgeix, sobretot a partir de la crisi del petroli de 1973, el decreixement es va formant gràcies a que certs ideòlegs es dediquen a ordenar, donar coherència i formalitzar tots els estudis polític-ambientals existents. L'exemple més clar seria el llibre anomenat **Petit Tractat del Decreixement**, de **Serge Latouche**, el qual, en forma de manifest, exemplifica de manera clara i amb certa profunditat les idees bases d'aquesta ideologia. Aquest text serà un dels fonaments per a l'elaboració d'aquest treball.

En aquest manifest es descriu la teoria decreixentista com la que posa l'accent en l'incontestable i pervers fet que, actualment, la **destrucció** de recursos i sistemes naturals al món és molt més accelerada que la **capacitat regeneradora** de la biosfera. Aquest fet l'atribueix al convenciment del total d'actors estatals i no estatals del món en relació a un objectiu indiscutible: el **creixement**³. Per tant, Serge Latouche ens descriu que, des de les revolucions industrials, el creixement i el productivisme ha ocupat en les nostres societats un paper similar al d'una **religió dominant** profundament instaurada, respecte a la qual tothom té una fe malaltissa i irracional.

La perversa lògica que segueixen les societats del creixement és descrita per Serge Latouche amb una clara metàfora: imaginant una **alga** en un llac que té una progressió geomètrica de creixement de raó 2, és a dir, aquesta alga es dobla cada any. Al començar molt petita no té importància, però quan ja porta un quart del llac ocupat, el següent creixement respondrà a

¹ Per exemple **Henri David Thoreau** (1817-1862) als Estats Units o **Lev Tolstoï** (1828-1910) a Rússia.

² Exemples serien l'informe anomenat *The Limits to Growth* encarregat al *Massachusetts Technological Institute* pel **Club de Roma** que fou publicat al 1972. O també podríem esmentar la coneguda *Millennium Ecosystem Assessment*, que data al 2005.

³ **Latouche, S.** (2009). *Petit tractat del decreixement*. València: Tres i Quatre i Institut del Territori. Pàg. 42-44: L'espai bioproductiu que correspon a cada persona és 1.8 hectàrees, es a dir, si dividim les 12.000 milions d'hectàrees d'espai bioproductiu (útil per a la reproducció de l'humanitat) entre la quantitat d'humans que hi ha a la Terra dona 1.8 per persona. Actualment la mitjana utilitzada per cada persona és de 2.2 hectàrees, es a dir, per sobre del límit. Dit d'una altra manera, l'humanitat consumeix ja prop del 30% més que la capacitat de regeneració de la biosfera. És, però, injust parlar d'humanitat en conjunt, ja que mentre a EUA la mitjana és de 9.6 hectàrees per persona i Europa 4.5, la majoria de països africans consumeixen menys de 0.2 hectàrees.

una ocupació de la meitat del llac, i en 2 anys l'ocuparà tot. Amb l'impacte de les externalitats de la societat del creixement passa el mateix, **cada any són més fortes**⁴.

És vital, per entendre el decreixement, tenir en compte la distinció entre desenvolupament i creixement en **minúscules** i DESENVOLUPAMENT o CREIXEMENT en **majúscules**. Els primers els entenem com a fenòmens d'evolució que afecten una realitat concreta en un temps concret (població, producció de patates, quantitat de residus...) i que poden ser o no ser eminentment desitjables. El segons correspondrien a **conceptes abstractes** que designen un dinamisme econòmic que **es té a ell mateix com a finalitat**, és a dir, el que anomena Serge Latouche com **la cultura del creixement pel creixement**. És en aquest punt on, des de la teoria del decreixement, es rebutja totalment la idea segons la qual hem d'apostar per a resoldre aquest greu problema que tenim: el conegut com a **creixement sostenible**. Latouche descriu el concepte de creixement sostenible com a un **oxímoron**, és a dir, un concepte contradictori en si mateix. Si tenim en compte justament el CREIXEMENT en majúscules, esmentat anteriorment, adjuntar-li l'adjectiu sostenible a continuació és una contradicció semàntica i conceptual en estat pur. Aquesta expressió sorgeix llavors d'un sector molt concret de les societats actuals que estan interessats en seguir **mantenint l'ordre** i, d'aquesta manera, seguir obtenint els privilegis que el mateix sistema de creixement els facilita⁵.

A l'hora de classificar la teoria del decreixement, Serge Latouche afirma que descriure-la com a **anticapitalista** és necessari però no suficient. És clar que qüestionar la societat del creixement implica qüestionar el capitalisme, però a l'inrevés no passa mateix. Així doncs els decreixentistes són anticapitalistes en la mesura que no es pot concebre un sistema capitalista sense creixement i productivisme. Tot i així, els règims comunistes o socialistes basats també en una ampla economia industrial o consumista, per molt que després el processos de distribució fossin purament justos, no podrien ser mai acceptats des de la visió del decreixement. La **lluita contra el productivisme o el consumisme** són doncs les expressions que millor capten la idea de decreixement, i aquests dos fenòmens s'han donat en règims situats convencionalment **tan a la dreta com a l'esquerra**. Per això, per a un decreixentista, analitzar **l'eix esquerra / dreta** únicament des dels punts de vista distributius o d'intervencionisme estatal, tal i com s'ha fet en les últimes dècades, significa condemnar-se a caure en reflexions allunyades dels problemes realment greus.

Continuant, un concepte que ocupa un lloc central en el decreixement és el de **desmercantilització**. Com bé es sabut, la mercantilització és un procés fortíssim del sistema capitalista: les **idees** queden mercantilitzades mitjançant la propietat intel·lectual, també aquells recursos que per naturalesa són **comuns**, com pot ser l'aigua, els camps o fins i tot els

⁴ Latouche, S. (2009). *Petit Tractat del Decreixement*. València: Tres i Quatre i Institut del Territori Editorials. Pàg. 38: "En altres paraules, cada cop aquest creixement s'aplica a la dada de l'any anterior, ja crescuda, es a dir: A l'any X creix el 3% del PIB, però a l'any X+1, quan torni a créixer el PIB ho farà sobre la dada acumulada de l'any X. Amb un creixement del 3.5% per cent de mitjana s'ha arribat a la multiplicació de la riquesa per **31 en un segle**, en dos segles es multiplicaria per **961**. Per tant cada cop és necessita també ampliar exponencialment la destrucció de recursos i l'expulsió de contaminats"

⁵ Latouche, S. (2009). *Petit Tractat del Decreixement*. València: Tres i Quatre i Institut del Territori Editorials. Pàg. 53: "Avui el creixement només és un negoci rendible per a uns pocs i sempre amb la condició de fer-ne recaure el pes i el preu en la natura, les generacions futures, en la salut dels consumidors, en les condicions de treball dels assalariats i sobretot en els països del sud."

rajos del Sol. També s'arriba a inculcar lògiques productivistes al **propri cos de les persones**, especialment al de les dones, atribuint-hi característiques com la caducitat, la cosificació o un preu.

Pel que fa a l'escala, el decreixement és una teoria que es fixa en l'**anàlisi global**, per acabar proposant una **solució local o regional**. Des del decreixement s'agafa una posició d'**antiglobalització**⁶ tal i com està entesa ara. Per tant, la relocalització de l'economia i de la vida esdevé clau per a la millora de les condicions de vida⁷. Conseqüentment, es volen limitar els moviments de mercaderies i capitals únicament al mínim indispensable. Per últim, és essencial comprendre que la **regionalització** no només es refereix a l'economia, sinó també al manteniment de **la cultura, la política i la sobirania** real dels pobles. Per tant, per aprofundir també en la democràcia decreixentista, qualsevol decisió política o cultural que es pugui prendre a escala local ha de ser presa per la localitat.

Arribats a aquest punt, acceptem que l'anàlisi crític decreixentista és molt potent, ja que pot captar els diferents fenòmens que avui estant acabant amb els teixits naturals i socials construïts. Però com encaminar aquesta teoria global a una **realitat organitzativa concreta**?

Commons

La existència de **bens comuns** i les posicions sobre el mode de gestió d'aquests és **molt antiga**. **Aristòtil**⁸ ja reflexionava sobre aquests casos, fent evident els xocs entre l'interès comú i l'interès individual entre els participants en el govern de la col·lectivitat. Posteriorment, quan el **Feudalisme** començà la seva davallada a Europa, molts dels camps que es quedaren sense un Senyor com a propietari oficial, foren gestionats pels propis pagesos i camperols que hi treballaven. Aquelles terres passaren de ser propietat privada a ser propietat comuna.

Tot i que aquest modes de propietat i gestió existeixen des de l'antiguitat, no fou fins l'última meitat del **segle XX** que no s'escrigué literatura completa i detallada al respecte. Una literatura que tractes no només de manera formalment descriptiva el tema, sinó que també entrés en valoracions tant sobre els pros i els contres de les diferents formes d'administrar aquests bens, com sobre perspectives de futur en la conservació d'aquests elements essencials per a l'existència de la humanitat.

⁶ La posició d'antiglobalització dels decreixentistes no significa necessàriament que optin per comunitats autàrquiques i tancades, ben al contrari, podem trobar un fragment de text que defineix molt bé el tipus de globalització es proposa des del decreixement. **Latouche, S.** (2009). *Petit Tractat del Decreixement*. València: Tres i Quatre i Institut del Territori Editorials. Pàg. 82: "Cal substituir la OMC (Organització Mundial del Comerç) per la OML (Organització Mundial de la Localització) es a dir, protegir l'àmbit local globalment"

⁷ **Nicolas Ridoux, V.** (2006) *Décroissance pour tous*. France : Parangon Editorial . Pàg. 11: "Segons l'INE l'aparició de grans superfícies comercials a França va eliminar el 17% de forns de pa (17.800 total) el 84% de drogueries (73.800) i 43% de ferreteries (4.300)". A més a més "cada lloc de treball precari creat a les grans cadenes de comercialització destrueix cinc llocs durables de comerç de proximitat".

⁸ **Aristóteles** *Política, Libro II, cap. I.*, 384 a. C. – 322 a. C.

Situats en la cerca de solucions al dilema trobem segurament a dos dels autors més importants que han existit pel que fa a l'estudi de bens comuns:

- En primer lloc, **Garret Hardin**⁹, partidari dels processos de privatització per a la conservació d'aquests bens.
- En segon lloc, i substancial per a aquest treball, **Elinor Ostrom**¹⁰, que guanya un Premi Nobel amb la seva reflexió crítica entorn les idees de Hardin.

Ostrom comença el seu estudi destacant la constant amenaça de la **destrucció total** d'alguns recursos naturals a una o altra escala. És aleshores quan apareix la lluita entre les receptes bàsiques per a solucionar el problema: **regulació** centralitzadora per part de l'estat o **privatització**. El que sembla clar, en termes generals, és que ni l'estat ni el mercat han aconseguit un èxit uniforme en el manteniment d'una **producció sostenible i respectuosa** del medi ambient. D'altra banda, hi ha certs casos que han pogut escapar a la lògica dicotòmica de estat – mercat i han confiat en institucions alternatives que han tingut èxit.¹¹

Garret Hardin pronosticava en el seu assaig la tragèdia inevitablement lligada a la gestió comunal dels recursos degut al domini d'una lògica semblant a la del dilema del presoner. Una lògica on la solució racional a nivell individual, resultava irracional a nivell col·lectiu¹². En altres paraules, les estratègies **individualment racionals** no es corresponen en un resultat **òptim de Pareto**.¹³

Abans de passar a les proposicions descrites per Ostrom i altres autors per escapar de la perversa dinàmica descrita per **Hardin**, hem d'entendre bé quins són els elements des dels quals Hardin i altres autors de la mateixa posició justifiquen que aquestes situacions estan condemnades al fracàs. La mateixa Ostrom ens ho introdueix d'aquesta manera: *“al referir-se a àmbits naturals com “tragèdies dels comuns”, “problemes d'acció col·lectiva” o “dilemes del presoner” amb freqüència l'observador busca invocar l'imatge d'individus indefensos atrapats en un procés inexorable de destrucció dels propis recursos”*. Per tant, s'interpreta, la majoria de cops, als participants en aquestes situacions com **individus incapaços o incompetents** de proposar i aplicar solucions pròpies. Conseqüència d'un anàlisi economicista que estableix un lligam inqüestionable dels participants amb una lògica d'*homo – economicus*.¹⁴ Les úniques receptes possibles resulten ser, doncs, les accions **d'actors externs**: el mercat o l'estat.

⁹ **Hardin G.** (1968), *The tragedy of the commons*, Revista Science, Vol. 162 nº 3859 Pàg. 1243-1248

¹⁰ **Ostrom E.** (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. EUA : Cambridge University Press.

¹¹ Observem com Ostrom pretén situar-se una mica més enllà dels clàssics eixos plans esquerra dreta, que en nombroses vegades no capten totes les facetes del problema

¹² **Hardin G.** (1968), *The tragedy of the commons*, Revista Science, Vol. 162 nº 3859 Pàg. 1243-1248: Hardin presenta la situació de dos pastors que utilitzen un camp en comú. L'elecció racional a nivell individual per a cada pastor és incrementar el número d'animals per a poder obtenir més beneficis en la posterior venda. En termes col·lectius això acaba significat la sobreexplotació del camp i, pels pastors, arruïnar-se.

¹³ Podem dir que estem davant d'un resultat òptim de Pareto quan no hi ha un altre resultat possible que sigui estrictament millor per almenys un jugador i es mantingui el statu quo (no es perjudiqui) per als altres.

¹⁴ Segons l'escola econòmica Neoclàssica, el concepte *homo economicus* descriu una faceta del comportament humà. En aquest sentit els humans es comporten de forma racional davant d'estímul econòmics amb l'objectiu d'obtenir el major benestar individual possible.

Arribats a aquestes alçades és quan Ostrom explica les limitacions de les dues propostes que s'han presentat des de la **clàssica distinció esquerra / dreta**.

1. **Centralització, regulació i presència de l'estat com a única via.** Aquesta solució neix de la mateixa idea del **Leviatan** de Hobbes. Partint d'un estat de naturalesa condemnat a l'anarquia, el mal necessari és la coerció per part d'un **poder superior**¹⁵. El paral·lelisme amb el govern dels espais comuns és clar: els participants i la conservació dels ecosistemes en aquest govern estan abocats al desastre a no ser que una entitat reguladora **imposi el ordre**. La gran dificultat ignorada per aquesta posició és, justament, molt semblant a la naturalesa del Leviatan, assumint el concepte d'estat gairebé com algun tipus de deïtat, tot poderosa i conceptualitzada com un organisme diferent dels humans, es a dir, com si no estigués formada per humans. **L'error** apareix, doncs, en creure que l'estat té informació total i exacta, capacitat de verificació constant, costos nuls d'administració, credibilitat total en les sancions o multes, etc. Finalment, en la realitat, el resultat d'una aplicació de normes coercitives errònies acaba provocant **l'accentuació del conflicte** sobre els recursos comuns.

2. **Privatització com a única via.** Bàsicament, es tracta de dividir el bé comú, establint règims de propietat privada. Els arguments a favor d'aquesta solució es basen principalment en que els individus, al ser amos de part d'aquell recurs comú, el cuidaran amb més cura en la mesura que és de la seva propietat. El problema principal en aquest punt és que la lògica del sistema privatització i mercat és **radicalment oposada** a la lògica del comú. Si apliquem aquesta solució a l'exemple que hem anat comentant fins ara, el resultat seria dividir el camp per a que els dos pastors tinguessin la seva parcel·la en la que poder treballar. Des del moment en que es divideix el camp i s'introdueix als dos pastors en la lògica de mercat, **s'abandona totalment l'àmbit cooperatiu** i els dos participants passen a ésser **competidors**, és a dir, els incentius de cada un dels pastors és produir més que el seu veí per a poder vendre més. La sobre explotació acaba sent el resultat. A més a més, la mateixa naturalesa dels bens comuns és totalment incompatible a la mercantilització i la individualització d'aquests, tant pel que fa a temes més **físics** com a les **idees associades**. Entenem que en el camp queda clara la metodologia a seguir per a la divisió, però quan parlem de zones de pesca, boscos, rius o energia solar, la divisió es torna realment complicada degut a la **naturalesa físicament indivisible** del mateix bé. Pel que fa a les idees associades, el valor d'aquests ecosistemes no accepta la mercantilització, ja que això suposaria ignorar i eliminar totalment molts altres actius essencials que els bens comuns aporten a la societat i que no són còpsables pel mercat. A més provoques que elements tan vitals com són aquest bens comuns depenguin de **fluctuacions econòmiques o decisions individuals interessades**.

¹⁵ Destaquem com la concepció del paper dels participants en aquest cas és el de llop, des de la mateixa perspectiva en que Hobbes afirmava que l'home és un llop per l'home.

Finalment i tenint en compte tot allò que s'ha comentat, tal i com apunta **Ostrom**, l'objectiu no ha de ser mai pretendre aplicar solucions externes, tot poderoses i amb el convenciment que seran eficaces en tots els casos. Al contrari, l'objectiu ha de ser **empoderar als participants** del conflicte envers al **bé comú** per tal que **ells i elles mateixes**, des de la cooperació, arribin a configurar una sèrie de normes, procediments de control i multes per a l'adequada **administració i conservació de l'ecosistema**.

Fusió de les teories de la gestió comunal i el decreixement

Serge Latouche, en el seu tractat sobre el decreixement, s'atreveix a concretar el que podria ser el prototip de **programa electoral**¹⁶ d'un partit decreixentista. Aprofitant aquesta eina que ens aporta l'ideòleg francès, demostrarem que la majoria dels punts del programa electoral estan altament relacionats amb el treball d'Ostrom.

1. El primer punt fa referència a la **relocalització d'activitats**¹⁷. El decreixement assegura que el transport extens de mercaderies arreu del món té un gran impacte a nivell de contaminació i, a més a més, perjudica a l'economia local i de temporada. La relocalització d'activitats passa per que el consum i la producció es facin des de la regió i per a la regió. I això té molta relació amb la voluntat d'**empoderar** als participants en l'administració d'un bé comú per a que siguin ells i elles mateixes (ciutadans de la regió) els que s'autoimposin unes normes per a explotar-los. Si són els mateixos pagesos, pescadors o ramaders els que treballen comunalment el camp, el risc de sobreexplotació i de destrucció de l'ecosistema que tant preocupa als decreixentistes disminueix, ja que la conservació del recurs és imprescindible per als mateixos actors. A més a més, assegurar que els ciutadans de la localitat són els que exploten respectuosament els recursos, i que no ho fan actors externs com empreses multinacionals o altres estats, garanteix que els productors que administren el bé comú tenen un major grau de **compromís amb la seva terra**, i que la seva feina estarà encarada al bon devenir de tota la regió en general. D'aquesta manera es potencia la distribució dels productes que ja es fabriquen a casa, i així també es van limitant totes les externalitats globals que l'acció dels actors transnacionals provoca, com podrien ser els llargs i innecessaris transports de comercialització, la contaminació d'aigües i altres ecosistemes o la sobre explotació de minerals energètics. Derivant-ne les conseqüències, es compleixen també dos altres punts del programa electoral decreixentista: **disminució e integració dels transports i reducció del malbaratament d'energia**.

¹⁶ **Latouche, S.** (2009). *Petit Tractat del Decreixement*. València: Tres i Quatre i Institut del Territori Editorials. Pàg 104-109

¹⁷ **Ostrom E.** (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. EUA : Cambridge University Press. Pàg 42: Citant un treball d'Olson (1965), Ostrom observa que *"a no ser que el número d'individus sigui molt petit, o a no ser que existeixi coerció o algun altre tipus de dispositiu especial per a fer que els individus actuïn a favor de l'interès comú, individus racionals amb interessos propis no actuaran per aconseguir interessos grupals"*. La part a destacar d'aquest fragment és que s'accepta que en grups petits és possible la cerca de l'interès comú, degut a la major interrelació, es a dir, que des dels commons també s'accepta que una relocalització, com proposa el decreixement, pot afavorir el compliment d'interessos grupals.

2. **El retorn a l'agricultura pagesa** és el segon punt del programa electoral. Per ser més concisos, es fa referència a l'eliminació de pesticides, mutàgens, immunodepressors, químics, etc. Tots aquests compostos que han guanyat tanta importància en l'agricultura moderna dels últims anys i que són tan criticats pel decreixement tenen l'origen en el diagnòstic que hem fet anteriorment sobre les conseqüències d'aplicar lògiques mercantils (tant per part d'actors privats com estatals) als bens comuns. Moltes empreses o estats, amb l'únic objectiu del creixement, adquireixen camps, zones de pesca, zones boscoses o altres ecosistemes i les sobre exploten fins a esterilitzar-les. I és que al privatitzar un recurs natural, el que fas és introduir-lo dins la lògica de la competència, en la qual el creixement (beneficis per l'empresa) és la **finalitat primordial** e inqüestionable. Com ja hem esmentat anteriorment, els valors d'allò comunal són **totalment oposats** als que fan referència a la privatització, que són justament els que han portat a introduir aquests compostos químics per a exprimir els recursos de la Terra. Per tant, essent estrictes, més que **retorn a l'agricultura pagesa** com a punt del programa electoral de Serge Latouche, hauríem de parlar de retorn de l'agricultura **als** pagesos. Estant convençuts de que l'única manera de mantenir els ecosistemes lliures de productes perjudicials és assegurant **l'administració d'aquests als que hi treballen**.

3. Molt relacionat amb el punt anterior i també amb la intenció de complementar-lo, apareix la idea de **penalització de les despeses en publicitat**. El decreixement es situa totalment en contra de l'extensió, fins i tot malaltissa, que hi ha actualment de la publicitat. S'ha de ser conscient que l'exagerada propagació de la publicitat es deu justament a un sistema econòmic que es nodreix del consum insaciable propiciat per la publicitat. En conseqüència, partint del **materialisme històric**, si volem canviar els sistemes de valors que han fet de la publicitat una necessitat, hem de canviar primer les **relacions de producció**, assegurant-nos que la **nova infraestructura** promogui altres valors. La instauració de modes d'administració comunal de certs recursos vitals suposaria un canvi important en les relacions de producció i, per tant, podria ser, si no la solució definitiva, un pas important per al posterior **canvi de valors** de les societats. Fet que provocaria que alguns dels elements nocius que detecta el decreixement en el món occidental (publicitat, crèdit o caducitat forçada) poguessin ser repensats.

4. Finalment, S. Latouche fa referència **a impulsar la producció de bens racionals**. Els defineix com aquells que, al utilitzar-los, no disminueix l'estoc disponible, al contrari, augmenta. Exemples són el coneixement o les relacions d'amistat. En essència, aquests bens podrien ser definits tranquil·lament com a **bens comuns** o, tal i com afirma el mateix Serge Latouche, bens col·lectius. **Joan Subirats**, en el seu treball **"Otra Sociedad, ¿Otra Política?"** tracta el tema dels bens comuns d'una manera diferent a Ostrom, centrant-se en aquells que no són físics, com per exemple el coneixement col·lectiu, la educació o el llenguatge. Subirats destaca el paper d'Internet en aquests últims anys, eina que ha permès *"compartir, construir en comú, col·laborar per a generar bens i coneixements basats en l'agregació i fomentar la cooperació entre*

personas”¹⁸. En resum, Subirats ens mostra com aquests bens comuns abstractes es poden desenvolupar molt positivament en uns marcs amb unes **normes de joc diferents a les convencionals**, és a dir, el món digital, en el qual el control de la propietat és realment complicada degut a la naturalesa del medi. En conseqüència, si el decreixement volgués efectivament impulsar la producció de bens racionals, hauria de fer-ho preferiblement **dins la lògica de valors d’administració comunal**.

Hem vist com la compatibilitat d’ambdues línies de pensament és **realment intensa**. Per això en aquest estudi creiem que per a la major capacitat explicativa i propositiva del decreixement, aquest ha d’adaptar en els seus preceptes a la literatura sobre els comuns. Ja que el **pragmatisme** que ens aporta el seu estudi ens permet evitar que el decreixement es quedi en simple filosofia i ens ajuda a que es converteixi també en **acció**. D’altra banda, tots els afectats o preocupats per les tragèdies que afecten als bens comuns i que pensen dia a dia com **combatre l’actual sistema**, per lluitar-hi amb més armes, han de servir-se del decreixement per **entendre la dinàmica mundial** que en el present causa la destrucció d’ecosistemes, i d’aquesta manera no enferrissar-se en intentar solucionar un **conflicte global** únicament des de la localitat.

¹⁸ Subirats, J. (2011). *Otra sociedad, ¿otra política?* Barcelona : Icaria Editorial Pàg. 67

Conclusions

En l'ànima d'aquest assaig batega un intent de **reformular l'esquerra**. El que es busca és trobar institucions socials en les que s'uneixin la solidaritat social i **l'empoderament polític**, per a assolir una societat en la qual el creixement estigui sotmès al ritme de **regeneració de la biosfera**. En conseqüència, creiem condemnades al fracàs les orientacions d'esquerra socialdemòcrata o fins i tot de més extrema esquerra que cerquen un objectiu el qual, en principi, podria ser admirable, com és la igualtat a partir de la redistribució de recursos, però que com a mitjà per a aconseguir aquests recursos accepten claudicar davant les normes del dogma del creixement, restant impassibles davant tot l'impacte pervers que aquest provoca. Al mateix temps, l'esquerra decreixentista o comunal, també rebutja aquella altra esquerra, fins ara predominant esquerra, que proposa la nacionalització o la regulació estatal gairebé com a solució infalible. Els partidaris fidels de la centralització han oblidat que el significat d'allò públic no acaba en allò institucional.

S'ha mencionat innumerables vegades que la pèrdua dels espais comuns foren indispensables per fabricar un estrat proletari desposseït i dependent que finalment va conduir a la producció fabril capitalista de les revolucions industrials, les quals consolidaren un model que devasta els ecosistemes terrestres. Degut als moviments obrers i a la necessitat d'expansió del capitalisme, les dos esferes, capital i treball, van trobar un punt en comú on desenvolupar-se, l'estat del benestar. La construcció d'aquest projecte social es va fer amb el suport més o menys constant tant de la dreta com de l'esquerra, però sempre des del creixement i a partir de l'externalització dels impactes negatius cap als països del sud i cap a la naturalesa. **Així doncs, una condició substancial per a frenar la tendència demolidora del culte al creixement, és tornar a recuperar aquells espais comuns que un dia foren perduts pel poble.**

Bibliografia

- **Hardin G.** (1968), *The tragedy of the commons*, Revista Science, Vol. 162 nº 3859 Pàg. 1243-1248
- **Harvey, D.** (2012) *Ciudades Rebeldes. Del Derecho de la Ciudad a la Revolución Urbana*. New York : Akal Editorial.
- **Latouche, S.** (2009). *Petit Tractat del Decreixement*. València: Tres i Quatre i Institut del Territori Editorials.
- **Nicolas Ridoux, V.** (2006) *Décroissance pour tous*. France : Parangon Editorial
- **Ostrom E.** (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. EUA : Cambridge University Press.
- **Subirats, J.** (2011). *Otra sociedad, ¿otra política?* Barcelona : Icaria Editorial